

ארבע נקודות לשבוע הקרוב | 12.7.2020 מעט מדי, מאוחר מדי, אבל אפשר עוד לתקן

תכנית הסיוע הכלכלי שהוצגה ביום חמישי לא עצרה רבבות אזרחים שיצאו למחות, ובצדק. מאות אלפי אזרחים נותרו ללא פרנסה ראויה וענפי משק שלמים קורסים. אבל יש אלטרנטיבה למדיניות הרשלנית וקצרת הרואי שראינו עד כה: השקעה תקציבית גבוהה יותר, בדומה למה שעושות מרבית המדינות בעולם, סיוע מהיר ונטול מבחנים סבוכים ומתישים, ותכנון לטווח ארוך. ועדות הכנסת שיקיימו השבוע דיונים בענפים השונים שנפגעו מהמשבר הן הזדמנות אחת מיני רבות לקדם את האלטרנטיבה הזו, פרלמנטרית וציבורית. אנו מקווים כי הנקודות, הניתוחים והקישורים המופיעים במסמך זה יסייעו לכם במשימה חשובה זו.

ביום שני (11:00) תקיים ועדת הקורונה דיון בנושא ההתעמרות בבעלי העסקים והעצמאים והעיכוב במתן הסיוע, וגם ועדת הכספים (12:00) תדון בחשש לקריסתם של עסקים בתחומים בהם לא שבו לפעילות בהתאם להוראות ובצורך במענק נוסף לעצמאים; ועדת הכלכלה תקיים ביום שלישי (11:30) דיון על משבר חברות ההסעה בקורונה, ובאותו היום (14:00) ועדת הפנים והגנת הסביבה תדון בסיוע כלכלי לנצרת וצפת. ביום רביעי (9:00) יתקיים דיון במשבר בענף התרבות בוועדה לביקורת המדינה.

1. במקום לדחוק אזרחים להגדיל את החוב הפרטי, צריך להגדיל את החוב הממשלתי: ההתעקשות של ראש הממשלה ושל משרד האוצר לשמור על חוב ממשלתי נמוך, בניגוד לדעתם של בכירי הכלכלנים בעולם, כבר נותנת את אותותיה בשיעורי האבטלה הגבוהים ובפגיעה הכוללת במשק. התכנית שהוצגה ביום חמישי אמנם מגדילה את היקף הסיוע הממשלתי, וזו בשורה חשובה, אך הוא עדיין נמוך משמעותית מזה שמציעות מדינות אחרות. ועדת הכספים תדון ביום שני (10:30) בנתונים על ביצוע התקציב ותכניות הסיוע. זו הזדמנות לדרוש את הרחבת הסיוע הישיר ולהזכיר שהתוכנית הקיימת - שחלקים גדולים ממנה מתבססים על דחיית תשלומים, לקיחת אשראי או מתן אפשרות למשיכה מוקדמת של כספים - תגדיל את החובות הפרטיים של האזרחים כדי לא להגדיל את חובות הממשלה ועלולה להביא רבים לקריסה. הגדלה נוספת של החוב הממשלתי כדי לסייע לאזרחים היא צעד הכרחי שיביא להמרצת המשק ולהאצת היציאה מהמשבר, כפי שמפורט בהרחבה בנייר זה.

2. המשך השימוש במנגנון דמי אבטלה הוא שגוי והרסני. יש לו חלופה זמינה ומצוינת: השימוש במנגנון דמי האבטלה כדי לפצות אזרחים שהוצאו לחל"ת, מזיק בשלוש דרכים - הוא מייצר אבטלה במקום לשמר תעסוקה, הוא מציע פיצוי נמוך מאוד ביחס להכנסה הקודמת, והוא פוגע ביציבות המוסד לביטוח לאומי. הוועדה לביקורת המדינה תדון ביום שני (11:00) במשבר הגירעון במוסד לביטוח לאומי ובהשפעת מגיפת הקורונה עליו. זוהי הזדמנות לדרוש שוב מעבר למודל של סבסוד שכר ("המודל הגרמני") כחלופה לשימוש בדמי האבטלה - מודל שמשאיר את העובדים במקום העבודה, מאפשר לעסקים להמשיך לפעול ועובד מצוין ברוב מדינות ה-OECD. בנייר הקצר הזה שלנו אפשר לקרוא על המודל, שהומלץ בחודשים האחרונים על ידי שורה של כלכלני עבודה בכירים. הדיון בוועדה הוא גם הזדמנות להתנגד להצעת החוק המתגבשת באוצר שפוגעת בעצמאות הביטוח הלאומי - צעד אנטי חברתי ומסוכן שעל משמעויותיו ניתן ללמוד מהראיון שערכנו עם ד"ר מיכל קורא במסגרת הפודקאסט "החולם שח".

3. נחוצה תכנית להתמודדות עם השלכות המשבר על העוני ואי השוויון: עוד טרם משבר הקורונה, עמדה ישראל בראש טבלאות העוני ואי השוויון של העולם המפותח. המשבר הכלכלי הנוכחי פגע בעוצמה חזקה במיוחד באוכלוסיות מוחלשות, העמיק והרחיב את העוני בישראל - מגמה שצפויה להתרחב לפי תחזיות הביטוח הלאומי ובנק ישראל. הוועדה לזכויות הילד תדון ביום שני (11:30) בהתמודדות עם הפערים הגדולים בין תלמידים יהודים לתלמידים ערבים שצפויים להתעצם נוכח נגישות נמוכה לאמצעים טכנולוגיים המאפשרים למידה מרחוק. ועדת הכספים תדון באותו היום (12:30) בחשש מפגיעה בשילוב בתעסוקה של נשים חרדיות וערביות - אוכלוסיות שנפגעו בשיעורים גבוהים מאוד מהמשבר. בנוסף להגדלת הסיוע המידי יש לגבש תוכנית ארוכת טווח לטיפול בהתרחבות העוני ואי השוויון ולפעול כבר היום כדי למנוע החרפה נוספת במצבן של אוכלוסיות בסיכון.

4. זה הזמן לתמוך בעובדות ועובדי החזית החברתית: חשיבותם של השירותים החברתיים ונחיצותם של העובדות והעובדים המועסקים בהם, ברורה היום יותר מאי פעם. על רקע הכוונה של האוצר לקצץ בשכרם של עובדי המגזר הציבורי, העובדות הסוציאליות השובתות ממשיות להתריע על קריסת שירותי הרווחה, וגם עובדי מערכות הבריאות והחינוך מתריעים על היעדר משאבים מספקים להתמודדות עם משמעויות הגל הנוסף של המגפה. הוועדה למעמד האישה תדון ביום רביעי (9:30) במשבר העבודה הסוציאלית וקריסת השירותים החברתיים, הוועדה לביקורת המדינה תדון ביום שני (9:00) במצוקת המעבדות הרפואיות במהלך מגפת הקורונה וביום שלישי (12:00) יתקיים בוועדת החינוך דיון על מעמד המורה בישראל. זו הזדמנות להזכיר שחוסנה של החברה תלויה בחוסנם של השירותים הללו ולקדם תכנית מקיפה לחיזוקם - כפי שמוצע כאן.

אנו עומדים לרשותכם לשאלות, להרחבה ולעבודה משותפת.

טל אלוביץ', מנהל תחום ממשל

רמי הוד, מנכ"ל המרכז הרעיוני

ליצירת קשר ולפרטים נוספים: <http://www.berl.org.il> | gov.kerenberl@gmail.com | 054-5531518